

Predlog usmeritev za hitrejši razvoj kmetijstva v občini Grosuplje

Uvod

Stanje in razvoj kmetijstva v občini Grosuplje je v razpravah DPS in DPO precej prisotno, vendar pa moramo ugotoviti, da gre razvoj te dejavnosti še vedno svojo pot, ki ni povsem v skladu z željami in usmeritvami iz prejšnjih razprav. Skupščina občine je že v letu 1983 obravnavala družbeno-ekonomski razvoj kmetijstva v občini in sprejela usmeritve in naloge skupaj z nosilci teh nalog. OK ZKS in OK SZDL sta v letu 1984 organizirala problemsko konferenco o kmetijstvu, ki je tudi sprejela določene sklepe in usmeritve. Usmeritve in naloge iz leta 1983 in 1984 leta so imele v veliki večini značaj stalnih nalog, kar dokazuje stalno prisotnost problemov v kmetijstvu. Ob tem moramo ugotoviti, da so problemi v kmetijstvu širšega značaja (predvsem razdrobljenost kmetijske zemlje, cene) in bistveno vplivajo tudi na uresničevanje usmeritev in nalog, ki si jih je zadala občina v usmerjanju razvoja kmetijstva.

S pripravo srednjeročnih planskih dokumentov za obdobje 1986—1990 je bila s strani Kmetijskega inštituta SR Slovenije izdelana Analiza razvojnih možnosti kmetijstva občine Grosuplje, ki je bila tudi sestavni del usmeritev v kmetijstvu za družbeni plan občine Grosuplje za obdobje 1986—1990.

V letu 1986 je skupščina občine obravnavala poročilo o stanju kmetijstva v občini Grosuplje in ob tej priložnosti sprejela tudi sklep, da vsi nosilci, ki so bili opredeljeni kot izvajalci nalog iz leta 1983 in 1984, pristopijo k hitrejšemu uresničevanju svojih nalog. Ugotovljeno je bilo namreč, da kljub mnogim nerazrešenim sistemskim problemom v kmetijstvu, v občini nismo izkoristili vseh možnosti, ki jih imamo na področju kmetijstva. Med drugim se je v razpravi izpostavilo vprašanje informacijskega sistema v kmetijski proizvodnji, problemi pospeševalne službe, razdrobljenost kmetijske proizvodnje itd. Ob tej priložnosti je skupščina občine sprejela tudi sklep, da je spremljanje stanja v kmetijstvu trajna in stalna naloga in pa ugotovitev, da je potrebno izdelati tudi predloge za razvoj dejavnosti v bodočnosti.

Povzetek podatkov o stanju kmetijstva v občini Grosuplje

1. Kmetijska zemljišča

kategorija zemlje	1963		1985		Indeks 85/63
	ha	struktura v %	ha	struktura v %	
ha	14.221	100	10.074	100	100
struktura v %	100	100	100	100	100
njive, vrtovi	8.121	57,1	6.011	42,3	74
travniki	6.869	48,3	9.491	67,2	138
sadovnj. vinog.	266	1,9	419	2,9	157
OBDELVALNA ZEM. 15.256	107,3	75,4	15.921	111,1	104
pašniki	5.483	38,6	2.818	20,0	51
ribniki, močv.	5	0,0	5	0,0	100
KMETIJSKA ZEM. 20.744	146,0	100	18.744	100	90
GOZD	20.155	141,8	21.835	153,7	106
NERODOVITNO	1.170	8,2	1.495	10,6	126
SKUPAJ	42.069	100	42.074	100	100

UGOTOVITVE:

1. Kmetijska zemlja se zmanjšuje na račun gozda in nerodovitne zemlje, razlog je v nenačrtnem zaraščanju pašnikov in deloma v urbanizaciji.
2. Orna zemlja se je zmanjšala na račun načrtnega povečanja travnikov v skladu z osnovno usmeritvijo kmetijstva v živinorejo.
3. V kmetijski zemlji prevladujejo travniki in pašniki (skupaj 65,6%), njive predstavljajo 32,0%.

kategorija zemlje	Skupaj ha	Družbena last		Zasebna last	
		ha	%	ha	%
ha	10.074	5.223	51,9	4.851	48,1
njive, vrtovi	8.121	551	6,8	7.570	93,2
travniki	9.491	921	9,7	8.570	90,3
sadovnj. vinogradi	419	—	0,0	419	100,0
OBDELVALNA ZEM. 15.921	157,3	1.472	9,2	14.449	90,8
pašniki	2.818	207	7,3	2.611	92,7
ribniki, močvirja	5	4	80,0	1	20,0
KMETIJSKA ZEM. 18.744	186,3	9,0	4,8	17.744	94,2
GOZD	21.835	2.340	10,7	19.495	89,3
NERODOVITNO	1.495	1.200	80,3	295	19,7
SKUPAJ	42.074	5.223	12,4	36.851	87,6

UGOTOVITVE:

1. Večina (91,0%) kmetijske zemlje je v lasti občanov, zato je bistvenega pomena za stanje kmetijstva v občini, organizacija proizvodnje v zasebnem sektorju.

2. Število kmetij in kmečko prebivalstvo

Prebivalstvo	Število	Struktura	Št. ha obdel. zemljišča	Št. ha obdel. zemljišča na preb.
Prebivalstvo	31.121	100	10.074	0,32
Skupaj	25.268	100	10.074	0,39
Prebivalstvo, ki živi na kmetiji	10.359	40,9	—	1,05
kmečko prebival.	3.644	14,4	100	4,36
aktivno kmečko preb.	2.628	10,4	72,1	6,76

VIR: Analiza razvojnih možnosti kmetijstva v občini Grosuplje, Kmetijski inštitut Slovenije, 1985

UGOTOVITVE:

1. V primerjavi s SRS imamo v občini visok delež kmečkega prebivalstva.
2. V aktivni življenjski dobi (15 — 65 let starosti) je 72,1% kmečkega prebivalstva.
3. Aktivno kmečko prebivalstvo predstavlja cca 17% vseh zaposlenih prebivalcev.

vrsta kmetije	število	struktura
ha	100	100
čista	424	16,1
mešana	1.903	72,5
ostarela	194	7,4
neaktivna	104	3,9
SKUPAJ	2.625	100

UGOTOVITVE:

1. V občini imamo sorazmerno velik delež neaktivnih in ostarelih kmetij (vpliv Suhe krajine).
2. 67,5% kmetij ne predvideva nobenega napredka v kmetijski dejavnosti.
3. Delež mehaniziranih kmetij je 57,1%.
4. 11% kmetij nima nikakršne tržne proizvodnje.

3. Stanje kmetijske proizvodnje

kultura	poljela površina v ha	struktura v %	pridelok dt/ha	pridelok dt/ha po obc. SRS	skupaj dt	pridelok dt/ha po obc. SRS
ha	14.221	100	100	100	100	100
šenica	143	1,0	31,3	30,4	4.506	31,3
rž	774	5,4	26,0	31,8	20.112	26,0
ječmen	—	—	—	—	—	—
ovce	—	—	—	—	—	—
koruza	34	0,2	45,0	46,0	1.530	45,0
koruza - silaža	877	6,2	32,0	44,1	28.000	32,0
koruza - silaža	201	1,4	402,0	207,7	80.950	402,0
zeleni	529	3,7	285,3	324,7	149.815	285,3
krompir	—	—	—	—	—	—
zeleni	856	6,0	141,0	135,0	118.190	141,0
rešnica	72	0,5	85,0	71,7	6.120	85,0
brst	327	2,3	34,3	34,4	11.250	34,3
trava	—	—	—	—	—	—
detelja	585	4,1	35,7	33,4	19.956	35,7

UGOTOVITVE:

1. Hektarski donosi so v občini razen pri krompirju bistveno nižji od povprečja za SRS, posebno se te razlike odražajo v zasebnem sektorju.
2. Razlog za bistveno slabše hektarske donose je v nižji tehnologiji pridelave (manjša uporaba semen, gnojil, sredstev za zaščito) in slabši intenzivnosti izkoriščanja zemlje.
3. Družbeni sektor je usmerjen v pridelavo pšenice, silažne koruze, trave in detelje, zasebni v pšenico, koruzo v zrnu in krompir.
4. 94% (82% v družbenem in 95% v zasebnem sektorju) njiv je obdelanih, kar pomeni, da je velik del njiv obdelan.
5. Hektarski donosi so v družbenem sektorju bistveno večji kot v zasebnem.

kultura	pridelok dt/ha 1961	pridelok dt/ha 1985	IND	pridelok dt/ha 1961	pridelok dt/ha 1985	IND
šenica	14.309	26.149	183	17,9	26,8	149
rž	1.467	21	1,4	16,2	16,8	104
ječmen	4.602	4.266	93	21,0	11,6	55
ovce	1.377	1.393	101	15,3	17,0	111
koruza - zrno	28.321	30.500	108	36,4	33,4	92
koruza - silaža	118.253	247.775	209	220,1	216,3	117
krompir	145.750	116.140	80	146,0	76	52
rešnica	26.560	18.570	70	40,2	45,3	112
brst	26.24	27.973	106	33,7	36,5	108
trava	16.531	18.225	109	112,0	102	91
trava - koruza	11.308	15.145	134	76,0	104,0	137
detelja	1.566	1.108	70	10,6	15,9	149
zelje, ohrovt	7.062	8.720	123	113,0	120,0	106

UGOTOVITVE:

1. Hektarski donosi so se v primerjavi s preteklimi leti povečali, razen pri koruzi in krompirju (ob tem moramo upoštevati tudi vpliv vremenskih okoliščin na obseg pridelka), kar dokazuje določen napredek v intenzivnosti obdelovanja zemlje.

vrsta	skupaj	%	zaseb.	%	skupaj	%
krave	4319	100	116	2,7	4203	97,3
teleta	2790	100	109	3,9	2681	96,1
prataci	4450	100	360	8,1	4090	91,9
konji	450	100	—	0,0	450	100,0
prašiči	14700	100	72,1	0,5	14627,9	99,5
ovce	150	100	—	0,0	150	100,0

UGOTOVITVE:

1. Živinorejska proizvodnja upada, opazno povečanje je le pri prašičih na račun farme v Stični.
2. Razlogi upadanja so v nestimulativnih cenovnih razmerjih.

KMETIJSKA ZADRUGA	štev. pospeš.	štev. kooper.	delež %	štev. ha kmetij.	delež %	štev. kooper. na pospeš.
Stična	8	945	49,8	6137	47,0	118
Dobrepolje	2	280	14,7	1950	14,9	140
TZD Grosuplje	5	672	35,4	4966	38,0	134
Skupaj KZ	15	1897	100	13053	100	126
Vet. zavod KRIM	2	—	—	—	—	—
SKUPAJ	17	—	—	—	—	—

UGOTOVITVE:

1. Šibka pospeševalna služba z neustrezno strokovno izobrazbo.

2. Prevelika zaposlenost pospeševalcev z drugimi deli, samo 41% časa porabijo za pospeševalno delo.
3. 79% kmetijske zemlje v zasebni lasti oz. 72% aktivnega kmečkega prebivalstva je vključeno v zadržno proizvodnjo.

proizvod	proizvodnja družb. sektorja	okup. KZ	skupaj tržna proizvodnja
šenica t	484	105	589
krompir kg	—	2.529.852	2.529.852
oljna repica kg	268.465	—	268.465
MPG kg	130.793	995.223	1.126.016
drugo klavno govedo kg	95.385	170.594	265.979
neptana teleta kg	8.837	61.914	70.751
maščni in polmaščni prašiči kg	—	67.040	67.040
govedo za plemo kg	—	44.600	44.600
konji za zakol kg	—	139.956	139.956
teleta za pitanje kg	—	65.345	65.345
prašiči za pitanje kg	5.796	—	5.796
maščni prašiči kg	1.733.239	—	1.733.239
mleko l	2.726.112	8.660.887	11.386.999
ostale hrane rastl. kg	34.000	—	34.000

Usmeritve za razvoj kmetijstva v občini

Usmeritve za razvoj kmetijstva so izdelane na podlagi dosedanjih razprav in njihovih zaključkov. Uporabljena je tudi Analiza razvojnih možnosti kmetijstva v občini Grosuplje iz leta 1985 in sicer predvsem za usmeritve, ki zadevajo strokovna vprašanja s področja kmetijstva.

Osnovne usmeritve za razvoj kmetijstva občine lahko strnemo v dve poglavni področji in sicer:

- področje pospeševanja kmetijske proizvodnje oziroma intenziviranja kmetijske proizvodnje, predvsem v zasebnem sektorju,
- področje kmetijske zemljiške politike.

Menimo, da je osnovni problem razvoja kmetijstva v občini izvajanje začrtanih nalog v zasebnem sektorju, ki je prevladujoč, ob stalni prisotnosti določenih problemov, ki vplivajo na zmanjševanje zainteresiranosti kmetov za razvoj kmetijske dejavnosti. Ugotavljamo namreč, da so ti problemi širšega značaja in s tem tudi nerешljivi v občinskem merilu. Predvsem je to problem cen v kmetijstvu, problem razdrobljenosti kmetijske zemlje in problem financiranja kmetijske dejavnosti (predvsem v zasebnem sektorju).

Družbeni sektor kmetijstva v občini se prav tako ukvarja predvsem s problemi širšega značaja (cene, financiranje), medtem ko je tehnološka raven proizvodnje mnogo višja kot v zasebnem sektorju.

1. Usmeritve s področja pospeševanja kmetijske proizvodnje

- a) Usmerjanje zasebnega sektorja kmetijstva v intenziviranje proizvodnje in v specializacijo (intenziviranje pridelave domače krme osnove in izboljšanje kvalitete krme — siliranje, pašništvo, usmeritev v živinorejo — govedorejo, mlekarstvo)

Predpogoji za to pa je intenziviranje dela pospeševalcev.

- Nosilec naloge: pospeševalna služba v kmetijskih združenjih
- b) Spodbujanje koncentracije in s tem večje izkoriščenosti proizvodnih zmogljivosti v zasebnem sektorju preko ustanavljanja kmečkih skupnosti (strojna, hlevska, pašna, mlekarstva)

Nosilec naloge: pospeševalna služba

- c) Spodbujanje višjega tehnološkega nivoja proizvodnje v zasebnem sektorju (večja poraba mineralnih gnojil, semen, sredstev za varstvo rastlin in pravočasna ter zadovoljiva oskrba z reprodromateriali)

Nosilec naloge: pospeševalna služba, SIS za pospeševanje proizvodnje hrane in zagotavljanje osnovne preskrbe

- d) Usmerjanje družbenega sektorja v specializacijo pridelave žit, koruze in rentabilno živinorejsko proizvodnjo (prašičereja). Analizira naj se možnost izgradnje silosa s sušilnico za žita.

Nosilec naloge: OZD družbenega sektorja kmetijstva v občini, IS

- e) Z ozirom na dogovor glede programa pospeševanja proizvodnje hrane na nivoju SR Slovenije, je potrebno usmerjati živinorejsko proizvodnjo v hribovite predele oziroma predele z omejenimi možnostmi pridelovanja, poljedelsko proizvodnjo pa v nižinske predele

Nosilec naloge: pospeševalna služba, SIS za pospeševanje proizvodnje hrane in zagotavljanje osnovne preskrbe

- f) V KZ in OZD družbenega sektorja je potrebno vzpostaviti redno in tekočo evidenco o poteku proizvodnje, s setvenimi plani pa zagotoviti da bo vsa orna zemlja usmerjena v pridelavo poljščin ter omogočiti čimvečjo stopnjo strojne obdelanosti

Nosilec naloge: KZ in OZD s področja kmetijstva

- g) Kot dopolnilno dejavnost je potrebno spodbujati pri kmetih, kjer obstajajo naravne možnosti za to, kmečki turizem pa tudi domačo obrt (predvsem na območju Suhe krajine)

Nosilec naloge: KZ, Komite za družbeno planiranje in gospodarstvo

- h) Iskati razne oblike in možnosti za izobraževanje kmetovalcev, predvsem mladih s ciljem predstavitve višjih tehnologij kmetijske proizvodnje in povečanja zanimanja za kmetijsko dejavnost